Turkish Research Journal of Academic Social Science, 8(2): 120-129, 2025
DOI: 10.59372/turajas.1736060

Turkish Research Journal of Academic Social Science

Available online, ISSN: 2667-4491 | www.turkishsocialscience.com | Turkish Science and Technology Publishing (TURSTEP)

The Effect of Individuals' Perceptions of Responsive Love on Organ Donation Attitude*

Şencan Asarkaya[1,a], Durmuş Gökkaya[2,b,]**

[1] *Yozgat Bozok Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Yozgat, Türkiye*
[2] *Yozgat Bozok Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Yozgat, Türkiye*

***Corresponding Author*

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 06/07/2025
Accepted : 27/10/2025

Keywords:
Individuals
Responsive Love
Organ Donation
Organ Donation Attitude

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine whether individuals' perceptions of sensitive love have an effect on their attitude towards organ donation. The population of the study consists of individuals over the age of 18 residing in Amasya Province and the sample consists of 610 individuals. Pearson correlation and regression analysis, one-way ANOVA and independent t test were used to analyze the data. As a result of the analysis of the research, it was determined that the participants' organ donation attitude levels were above average (3,56 ± 0,370) and their sensitive love attitude levels were above average (5,18 ± 0,942). Statistically significant results were found between the organ donation attitude levels of the participants and whether they had an organ donation card, whether they were planning to donate organs in the near future and whether they knew the necessary conditions for organ donation. Statistically significant results were found between the level of compassionate love and the participants' gender and the status of considering organ donation in the near future. It was revealed that there was a positive and significant ($r = 0.377$; $p<0.05$) relationship between organ donation and sensitive love. These results show that as individuals' sensitive love attitudes increase, their organ donation attitudes or tendencies also increase. Therefore, it is recommended that the factors affecting tender love should be taken into consideration in the development of organ donation attitudes of individuals and information, training and planning should be carried out in this direction.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 8(2): 120-129, 2025

Bireylerin Duyarlı Sevgi Algılarının Organ Bağışı Tutumu Üzerine Etkisi

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 06/07/2025
Kabul : 27/10/2025

Anahtar Kelimeler:
Bireyler
Duyarlı Sevgi
Organ Bağışı
Organ Bağışı Tutumu

ÖZ

Bu çalışmada bireylerin duyarlı sevgi algılarının organ bağışı tutumu üzerine etkisi olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Amasya İlinde ikametgâh eden 18 yaş üzeri birey oluşturmakta olup, örneklemi ise 610 kişi teşkil etmektedir. Verilerin analizinde Pearson Kolerasyon ve Regresyon analizi, tek yönlü ANOVA ve bağımsız t testi kullanılmıştır. Araştırmanın analiz sonucunda katılımcıların organ bağış tutum düzeylerinin ortalamanın üstünde (3,56 ± 0,370) ve duyarlı sevgi tutum düzeylerinin de ortalamanın üzerinde (5,18 ± 0,942) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların organ bağış tutum düzeyleri ile organ bağış kartı olup olmama durumu, yakın bir gelecekte organ bağışı yapmayı düşünme durumu ve organ bağışı için gerekli şartları bilip bilmeme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Duyarlı sevgi düzeyleriyle katılımcıların cinsiyet ve yakın bir gelecekte organ bağışı yapmayı düşünme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Organ bağışı ile duyarlı sevgi arasında pozitif yönlü ve anlamlı ($r = 0.377$; $p<0,05$) ilişkinin olduğu ortaya konmuştur. Bu sonuçlar bireylerin duyarlı sevgi tutumları arttıkça organ bağışı tutumlarının ya da eğilimlerinin de arttığını göstermektedir. Dolayısıyla, bireylerin organ bağış tutumlarının geliştirilmesinde duyarlı sevgiyi etkileyen faktörlerin dikkate alınması ve bu doğrultuda bilgilendirme, eğitim ve planlamaların yapılması önerilmektedir.

[a] *asarkayasencan@gmail.com* *https://orcid.org/0000-0002-0772-9828* | [b] *durmus.gokkaya@bozok.edu.tr* *https://orcid.org/0000-0002-6713-1748*

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

*Bu makale Doç. Dr. Durmuş GÖKKAYA danışmanlığında Şencan ASARKAYA tarafından tamamlanan "Bireylerin duyarlı sevgi algılarının organ bağışı tutumu üzerine etkisi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Giriş

Gelişmiş toplumlar da yaşanan büyük sorunlara sağlık alanı da eşlik etmektedir. Bu gelişme ve sorunlardan etkilenen sağlık konularından biri olan organ bağışı yer almaktadır. Türk Dil Kurumu (TDK) organ naklini, "işlevini yitirmiş bir organın yerine sağlam bir organı koyma, organ aktarımı, transplantasyon" olarak tanımlamaktadır. Ullman'a (1914: 195) göre organ nakli ise, işlevsel, sağlam bir organın bir bireyden diğerine nakledildiği bir işlemdir.

Organ ve bağışçı tüm toplum açısından önemli bir sorundur. Organ bağışına yönelik sağlık hizmet sunumu ve hasta ihtiyacı arasındaki farkın dünya çapında kaygı oluşturduğu göz önüne alındığında, organ bağış sürecini etkileyen psikososyal etkenlerin incelenmesi ve tanımlanması önemlidir. Örneğin; beyin ölümü gerçekleşmiş bireylerin organ nakil ihtiyacı olan hasta kişiler için bağışta bulunması yardımsever bir tutum olsa dahi bağışlayan birey açısından zor ve travmatik olabilmektedir (Birtan ark., 2017: 396; Ahmadian ark., 2020: 759). Sağlık çalışanları organ bağış sayılarını arttırmada önemli role sahiptir (Elding ve Scholes, 2005: 130). İnsanlar organ ve doku bağışına karşı olumsuz tavır sergileyebilir fakat organ bağışı genellikle fedakârlık, hayat kurtarma, karşılıksız verme gibi kavramlarla ilişkilendirilebilir (Kent ark., 2019: 567).

Organ ve doku nakli hastaların yaşam süresini ve yaşam kalitesini arttırabilmesi için tercih edilen önemli bir tedavi yöntemidir. Organ nakli ve organ bağışı sistematik bir uygulama olsa bile, dini inançlara, bireysel tutumlara, sosyal yapılara ve kültürel uygulamalara bağlılık göstermektedir (McGlade ve Pierscionek, 2013: 1). Toplumun organ bağışını arttırmaya yönelik araştırmaları bireylerin tutumlarını, görüşlerini ve bağışçı olma isteklerine odaklanılmıştır. Genellikle organ bağışçısı olmak isteyen bireyler hayırseverlik, fedakârlık, empati, korku, dini inançlar gibi değişkenleri dikkate almaktadır (Wilczek-Rużyczka ark., 2014: 2505).

Organ bağış tutumunu etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar arasında manevi değer olarak "Duyarlı Sevgi" kavramı ele alındığında öncelikle, merhamet ve yardımseverlik bağlamında organ bağışı konusunda fayda sağlayacağı düşünülmektedir (Fehr ve Sprecher, 2013: 106). Araştırmalar kapsamında duyarlı sevgi, insanlığa duyulan fazla merhametli sevgi bağlantısı olarak empati, gönüllülük, tevazu ve hayırseverlik hedefler arasında sosyal bir davranış ilişkisi olduğunu gösteren eğilimlerdir (Fehr ve Sprecher, 2009: 350). Sprecher ve Fehr (2005) ise duyarlı sevgiyi şu şekilde ifade etmektedir; duyarlı sevgi empati kurmayı, refahı sağlamayı amaçlamaktadır fakat daha kapsamlı bir terim olduğunu da belirtilmiştir.

Duyarlı sevgi, "tüm insanlığın yakınları veya yabancıları olan diğerlerine karşı bir tutumdur; şefkat, ilgi ve diğerlerini destekleme, yardım etme ve anlama yönelimine odaklanan duyguları, bilişleri ve davranışları içerir" (Sprecher ve Fehr, 2005: 630). Duyarlı sevginin tanımının tam net bir şekilde yapılamaması çok geniş kapsamlı olmasından kaynaklıdır (Peck, 2009:81). Dolayısıyla duyarlı sevgi, insanların iyilikten yana olmasını, tüm insanlığa karşı ilgi, önem ve insani değerler gösterilmesini, başkalarının dertlerini ve acılarını anlamayı, yardım etmeyi, fedakârlık ve empati göstermeyi kapsayan nitelikleri taşımaktadır (Akın ve Eker, 2012: 76).

Günümüz toplumlarında sağlık hizmetlerinin gelişmesiyle birlikte birçok hastalık erken teşhis ve tedaviyle kontrol altına alınabilse de, organ yetmezlikleri halen ciddi bir sağlık sorunu olmaya devam etmektedir (Güner & Cicerali, 2021: 5752). Organ nakli, bu tür hayati sağlık sorunlarına karşı en etkili tedavi yöntemlerinden biri olarak öne çıkmakta; ancak yeterli donör bulunamaması nedeniyle pek çok hasta nakil sırası beklerken hayatını kaybetmektedir (Akıncı vd., 2025: 6). Bu noktada, bireylerin organ bağışına yönelik tutum ve davranışlarını etkileyen psikolojik, sosyokültürel ve duygusal faktörlerin incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde sağlık hizmetleri ve hastalığın tedavi sürecinin yanı sıra hasta bireylerin yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen, fiziksel, duygusal ve mental olarak iyilik halini kapsayan organ nakli önemli bir gelişmedir (Özşaker, 2014: 166). Vücutta bulunan organın herhangi bir sebepten ötürü görevini yapamayacak duruma gelmesi ve bu durumda canlı, kadavra veya beyin ölümü gerçekleşmiş kişilerden alınan sağlam organın hasta bireye nakledilme işlemine organ nakli (transplantasyon) denilmektedir (Koçak vd., 2010: 154). Organ naklinde gerçekleşen ilerlemeler sonucunda halen organ yetersizliği yaşanmaktadır (Can, 2017:133). Yapılan araştırmalar sonucuna göre organ yetersizliğinin yasal, dini faktörü, eğitim eksikliği gibi birçok unsur barındırdığı sonucuna ulaşılmaktadır (Sezek vd., 2015: 473).

Bu bilgiler doğrultusunda bireylerin duyarlı sevgi algılarının organ bağışı tutumu üzerine etkisini daha ayrıntılı bir şekilde inceleyerek, organ bağışı oranlarının arttırılmasına ve bu önemli toplumsal soruna bir çözüm sunulmasına katkıda bulunmak önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma bu doğrultu da yürütülerek bireylerin duyarlı sevgi düzeyleri ile organ bağışı tutumu arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Çalışmada yer alan iki değişken arasındaki etkinin ana hatlarıyla ele alınması, incelenmesi ve iki değişkenin kavramsal ilişkisinin analizi araştırma kapsamı içerisinde yer almaktadır. Ayrıca bu incelemeyle, gelecekteki araştırmalar için bir temel oluşturularak literatüre önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Amaç ve Önem

Organ nakli, vücutta yer alan bir organın işlevini yitirmesi ve bedene zarar vermesi durumunda, bu organın sağlıklı bir organla değiştirilmesi sürecini ifade eder. Organ nakli yalnızca tıbbi bir müdahale olmanın ötesinde, insan hayatını doğrudan etkileyen ve yaşamsal öneme sahip bir uygulamadır. Bu nedenle, organ bağışı ve organ nakli konuları bilimsel araştırmalarda sıkça ele alınmakta; tıbbi, etik, psikolojik ve sosyolojik birçok değişkenle birlikte değerlendirilerek disiplinler arası bir nitelik kazanmaktadır. Organ bağışına ilişkin farkındalığın artırılması, bireylerin bu konudaki tutumlarının anlaşılması ve olumlu yönde geliştirilmesi açısından yapılan her çalışma, toplumsal ve bireysel düzeyde önemli katkılar sunmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı, bireylerin duyarlı sevgi algılarının organ bağışına yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemektir. Duyarlı sevgi yalnızca bireyin romantik ilişkilerinde değil toplumun merhamet ve sorumluluk duygusuyla yaklaşma eğilimi sunar. Son yıllarda dikkat çeken bu kavram çoğu çalışmalarda bireyler arası ilişkiler olarak ele alınmış; toplumsal düzeydeki yansımaları ile sınırlı kalmıştır. Duyarlı sevgiyi topluma yönelik yeni bir bakış açısı kazandırarak organ bağışı ile ilişkisi ortaya koymayı amaçlamaktadır. Literatürde duyarlı sevgi ile organ bağışına yönelik tutum arasındaki etki üzerine doğrudan ele alan bir çalışma bulunmaması çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır. Dolayısıyla hem kavramsal olarak duyarlı sevginin kapsamını genişletmekte hem de organ bağışını artırmaya yönelik farkındalık oluşturmayı sağlamaktadır.

Problem Cümlesi

‘‘Bireylerin duyarlı sevgi algılarının organ bağışı tutumu üzerine etkisi var mıdır?’’ sorusu bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Tipi ve Modeli

Creswell (2017) ve Karasar (2005)’ e göre ilişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişkenin aralarındaki değişim varlığı ile derecesini belirleme gayesi ile kullanılmaktadır. Bu araştırma bireylerin duyarlı sevgi algılarının organ bağışı tutumu üzerine etkisini incelenmesinin amaçlarına göre açıklayıcı ve kapsadığı zamana ilişkin kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırma da nicel yöntem ilişkisel tarama modeli ele alınmıştır.

Araştırmaya Alınma Kriterleri

Araştırma Amasya il merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri bireyleri kapsamaktadır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak gerekmektedir.

Araştırma ile İlgili Varsayımlar

Araştırma kapsamında, Amasya ilinde yaşamakta olan 18 yaş üstü bireylere yönelik olarak yapılan online anket çalışmasındaki sorulara katılımcılar dürüst ve samimi cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.

Araştırmanın Kısıtları

Araştırma sadece Amasya ilinde ikametgâh eden kişilerle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan 18 yaş üzeri kişiler örneklemiyle sınırlıdır. Türkiye geneli olarak ele alınamaz.

Evren ve Örneklem

Açıklayıcı nitelikte kesitsel olarak ele alınan bu çalışmanın evrenini, Amasya ilinde ikametgâh eden 18 yaş ve üzeri bireyler oluşmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) bilgilerine göre Amasya ilinin 2024 yılı toplam nüfusu 342.378’dir (TÜİK, 2024). Bilindiği üzere bir araştırmada örneklemin ne kadar alınacağı konusunda kesin bir sayı vermek mümkün değildir. Evren bilindiği durumlarda örneklem büyüklerinin hesaplamasına göre kabul edilecek belli hata payları için %95 kesinlik düzeyinde (alfa:0.05) örneklem büyüklüğünün bu evrene göre en az 384 kişinin olması yeterli görünmektedir. Diğer bir ifadeyle bu evrenden hata toleransı %5, güvenilirlik düzeyi %95 aralığında yaklaşık 384 bireye ulaşan bir örneklem uygun görülmektedir (Can, 2014: 28; Kan, 1998). Bu doğrultuda çalışmaya 610 birey katılım sağlamıştır. Çalışma çerçevesinde evren sayısının belirli olmasına rağmen, katılımcılara doğrudan ulaşımın güç olması sebebiyle örneklem seçiminde kolayda ve kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amasya ili içerisinde veriler katılımcıların online şekilde gönüllü katılımıyla gerçekleşmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak anket yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada kullanılan anketin doldurulma süresi ortalama olarak 5 dakikadır. Bu anket Google Forms (https://forms.gle/aSsRpYymtjmboWJg7) üzerinde hazırlandı. Amasya ili içerisinde online anket formu olarak paylaşım sağlandı. Veri toplama aracı 27.10.2023 – 26.12.2023 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmada kullanılan veriler üç ölçme aracı ile toplandı. Katılımcıların duyarlı sevgi düzeylerini ölçmek için Duyarlı Sevgi Ölçeği (DSÖ) kullanıldı. Sprecher ve Fehr (2005) tarafından geliştirilen “Duyarlı Sevgi Ölçeği” (Compassionate Love Scale) bireylerin duyarlı sevgi düzeylerini kendisi hakkında bilgi vermesi esasına dayalı olarak ölçen, 7’li likert tipi 21 maddeden oluşan bir ölçektir. Akın ve Eker (2012) tarafından Türkçe’ ye uyarlanmış, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapıldı. Ölçekteki maddeler 1 (benim için hiç doğru değil), 2 (benim için doğru değil), 3 (benim için biraz doğru değil), 4 (kararsızım), 5 (benim için biraz doğru), 6 (benim için doğru) ve 7 (benim için tamamen doğru) şeklinde 7’li likert derecelendirmeye göre puanlandı ve 21 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek olası puanların ranjı 21 ile 147 arasında değişmektedir. Alınan puanın yüksekliği duyarlı sevgi düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin açıklayıcı faktör analizi sonrasında faktör yükleri 28 ile 70 arasında ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilen uyum indekslerinin kabul edilir düzeyde olduğu gözlendi ($x2$ =577.16, N=356, sd=181, p=0.0000, RMSEA= 0.079, NFI= 0.94, CFI= 0.96, RFI= 0.93, SRMR= 0.063). Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik değerleri 0,89 olarak ölçüldü. Ölçeğin bu araştırma için iç tutarlılık güvenirlik katsayısı yeniden hesaplanmış ve elde edilen değer 0,94 olarak bulunmuştur.

Organ bağış düzeyini ölçmek için Organ Bağış Ölçeği kullanıldı. Çalışmada Arğan (2007) tarafından geliştirilen “Organ Bağışı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Organ bağış düzeyleri hakkında bilgi vermesi esasına dayalı olarak ölçek, 5’li likert tipi 24 sorudan oluşan bir ölçektir. Ölçekteki maddeler olumlu bakış (8 soru), altruistik değer (5 soru), dince meşrulaştırma (2 soru), dini bakış (2 soru), korku ve endişe (3 soru) olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçekteki maddeler 1 (hiç katılmıyorum), 2 (katılmıyorum), 3 (kararsızım), 4 (katılıyorum) ve 5 (tamamen katılıyorum) şeklinde 5’li likert derecelendirmeye göre puanlandı. Ölçeğin toplam güvenilirliği (Cronbach-alpha = α) 0.81 olarak bulunmuştur. Her bir faktöre ilişkin güvenilirlik değeri (Cronbach-alpha = α) 0.88 ile 0.45 arasında bir değer alarak, özellikle ilk dört faktör için güvenilirlik rakamlarının 0.70’ten büyük olması durumu “güvenilirliğin genel kabul sınırlarının” içinde olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların kişisel özelliklerini ve görüşlerini belirlemek amacıyla ise araştırmacılar tarafından kişisel bilgi formu hazırlandı. Araştırmacılar tarafından oluşturulan, bireylerin yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, eğitim durumu, şu ana kadar organ bağışı yapıp yapmama durumu, organ bağış kartının varlığı, organ bağışı

şartlarının gerekliliği ve duyarlı sevginin organ bağışı konusunda kararlarına olan etkisinin bilinip bilinmemesi şeklinde sosyodemografik soruları içeren toplam 8 sorudan oluşan bir formdur.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma için etik kurul onayı alınmıştır (Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu 20/09/2023 tarih ve 06/35 sayılı karar).

Analiz Yöntemi

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden, Statistical Package fort the Social Sciences (SPSS) 27.0 paket programından faydalanıldı. Kategorik bilgiler, sayı ve yüzdelik oranlarla; sayısal veriler ise normal dağılıma uygunluk düzeylerine göre ortalama ve standart sapmaları (x±s) birlikte gösterildi. Ölçeğin bütünlüğü için Cronbach Alfa güvenirlik hesaplandı. Faktör analizi yapılmadan önce, ön testler verilerin analizlerini yapabilmesi için KMO testi ve Bartlett'in küresellik testi kullanıldı. Bu araştırmada kullanılan Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett'in Küresellik testleri, organ bağışı ölçeği ve duyarlı sevgi ölçeği skorlarına uygulandı. Verilerin analizinde normallik testlerinden faydalanılmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin derecesini ölçmek amacıyla korelasyon analizinin hesaplama türlerinden tercih edilen Pearson korelasyon testi kullanıldı. Bağımsız iki değişken karşılaştırmalarında t testi, üçten daha fazla gruplandırma yapıldığında grupların ortalamalarının karşılaştırılması açısından varyans analizi (one-way ANOVA) tercih edildi. İstatiksel açısından anlamlı farklılaşma düzeyi olarak $p<0,05$ kabul edildi. Bu kapsamda post hoc games-howell testi paralelinde yorumlama yapılmıştır.

Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri şu şekilde yer almaktadır:

H1: Katılımcıların duyarlı sevgi düzeyleri, organ bağışı tutumlarını anlamlı düzeyde etkilemektedir.

H2: Katılımcıların duyarlı sevgi düzeyleri ile organ bağışı tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Katılımcıların demografik özellikleri, organ bağışı tutumlarını anlamlı düzeyde etkilemektedir.

H4: Katılımcıların demografik özellikleri, duyarlı sevgi düzeylerini anlamlı düzeyde etkilemektedir.

Bulgular

Anket çalışmasına katılım gösteren kişilerin sosyo-demografik verileri Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler

Table 1. *Information regarding the demographic characteristics of participants*

Değişken Türü	Gruplar	N	Yüzde
Yaş	18-25 yaş arası	314	51.6
	26-30 yaş arası	137	22.5
	31-40 yaş arası	99	16.3
	40 üzeri	59	9.7
Cinsiyet	Kadın	417	68.5
	Erkek	192	31.5
Medeni Durum	Bekar	424	69.6
	Evli	185	30.4
Ailenin Aylık Gelir Durumu	10.000 TL ve altı	110	18.1
	10.000-15.000 TL arası	117	19.2
	15.001-20.000 TL arası	80	13.1
	20.001-30.000 TL arası	125	20.5
	30.001 ve üstü	177	29.1
Eğitim Durumu	Lise ve altı	96	15.8
	Ön lisans	77	12.6
	Lisans	307	50.4
	Lisansüstü	129	21.2
Organ Bağışı Yapmadıysanız Yakın Bir Zamanda Yapmayı Düşünür Müsünüz?	Kesinlikle düşünmem	25	4.1
	Düşünmem	76	12.5
	Kararsızım	219	36.0
	Düşünürüm	200	32.8
	Kesinlikle düşünürüm	89	14.6
Organ Bağış Kartınız Var Mı?	Evet	40	6.6
	Hayır	569	93.4
Organ Bağış Şartlarını Biliyor Musunuz?	Evet	193	31.7
	Hayır	416	68.3
Toplam	**609**		**100**

Tablo 1'de de görüleceği üzere araştırmaya toplam 609 birey katılmıştır. Çalışmaya katılanların çoğunluğu 18-25 yaş arası yani genç bireylerden oluşturmaktadır. Bu oran 314 (%51,6) kişiyi temsil etmektedir. Ankete katılım gösteren çoğunluğun 417 (%68,5) kişinin kadın olduğu görülmektedir. Medeni durum dağılımları incelendiğinde çoğunluklu grubun, 424 (%69,6) bireyin bekar olduğu görülmektedir. Ankete katılan bireylerin aylık aile gelirleri incelendiğinde çoğunluğunun 30.001 ve üstü (%29,1) daha fazla gelire sahip olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde çoğunluğunun 307 (%50,4) lisans mezunu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılara yakın bir zamanda organ bağışı yapmayı düşünme durumları sorulduğunda kararsızım 219 (%36,0) olarak nitelendirenlerin çoğunluğun oluşturduğu, organ bağış kartının varlığı sorulduğunda ise 40 kişi Evet (%6,6), 569

kişi Hayır (%93,4) olarak cevaplamıştır. Katılımcıların organ bağış şartlarını bilip bilmeme durumuna bakıldığında 193 kişi Evet (31,7), 416 kişi ise Hayır (%68,3) olarak cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 2. Organ bağış ölçeği ve duyarlı sevgi ölçeğine dair tanımlayıcı istatistikler
Table 2. *Descriptive statistics for the organ donation scale and the sensitive love scale*

Ölçekler	Skewness	Kurtosis	x̄	s	Min-Max Değer
Organ Bağışı Ölçeği	-0.689	1.619	3.56	0.370	Min-Max (1-5) 1: Kesinlikle Katılmıyorum – 5: Kesinlikle Katılıyorum)
Olumlu Bakış	-0.836	1.769	3.85	0.668	
Altruistik Değer	-0.269	1.719	3.89	0.411	
Korku ve Endişe	-0.060	0.120	2.95	0.808	
Dini Bakış	0.311	-0.224	2.38	0.960	
Dince Meşrulaştırma	-0.708	0.853	3.65	0.883	
Duyarlı Sevgi Ölçeği	-0.803	1.352	5.18	0.942	Min-Max (1-7) 1: Benim için hiç doğru değil – 7: Benim için tamamen doğru

Tablo 2'de çalışmada kullanılan ölçeklerden ilki olan organ bağışı ölçeği Çarpıklık (skewness) katsayısının -0,689 ve Basıklık (kurtosis) katsayısının 1,619 olduğu; bir diğer ölçekte ise duyarlı sevgi ölçeği düzeylerinin Çarpıklık katsayısının -0,803 Basıklık katsayısının ise 1,352 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. KMO testi, oranların büyüklüğünün faktör analizi için yeterliliğini belirlemek için tercih edilirken, Bartlett test verilerinin çok değişkenli normal dağılımdan olup olmadığını belirtir (Kaya ve Kaya, 2013; 180). Bu araştırmada kullanılan Kaiser-Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett'in Küresellik testleri, organ bağışı ölçeği ve duyarlı sevgi ölçeği skorlarına uygulanmıştır. Uygulanan analizlerden elde edilen sonuçlar; Tablo 3 ve Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Organ bağışı ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik analizi sonuçları
Table 3. *Organ donation scale validity and reliability analysis results*

Kaiser-Meyer Olkin (KMO) Testi		0.880
Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	4583.459
	df	190
	p	0,000**
Açıklanan Toplam Varyans	56.180	
Cronbach Alpha	0.74	
Faktör/İfadeler	**Faktör Yükü**	**Cronbach Alpha**
Olumlu Bakış		0.86
Organ bağışlamak sosyal bir sorumluluktur	0.550	
Organ bağışlamanın iyi bir şey olduğunu düşünüyorum.	0.571	
Ölen kişilerin organları yaşam kurtarabilecekken bağışlanmadığı için ziyan ediliyor.	0.565	
Yaşamım tehlikede olsaydı, insanların organ bağışlanmasını isterdim	0.477	
Organ bağış yapan kişinin organları ihtiyacı olan birine nakledilirse, ölen kişinin ailesi ve akrabalarının ölüm acısını hafifletir.	0.353	
Organ bağışlama benim ahlaki değer ve inançlarıma uygundur.	0.600	
Organ bağışlama uygulamasını destekliyorum.	0.632	
Öldükten sonra organlarımın bağışlanmasını isterim.	0.652	
Altruistik Değerler		
Diğer insanlara yandım etmekten hoşlanırım.	0.639	0.72
Diğer insanların hayatı beni ilgilendirmiyor.	0.362	
Medyada organ bağışından dolayı hayatı kurtulanları gördüğümde mutlu oluyorum.	0.516	
Diğer insanların mutluluğu beni mutlu ediyor.	0.666	
Bir şeylerin düzelmesi için her insanın o konuda adım atması gerektiğine inanıyorum.	0.523	
Dince Meşrulaştırma		0.87
Diyanet işlerinden organ bağışlamanın caiz olduğuna dair fetva çıktığı konusunda insanlar bilgilendirilirse organ bağışında bulunurlar.	0.854	
Organ bağışının dini bakımdan caiz olduğu konusunda insanlar ikna edilirse bağışta bulunurlar.	0.857	
Dini Bakış		0.70
Dinimize göre ölen kişinin organlarının tam olması gerekir.	0.555	
Dinimizin organ bağışına karşı olduğuna inanıyorum.	0.530	
Korku ve Endişe		
Organ mafyasının varlığı organ bağında bulunmak isteyenleri korkutur.	0.434	
Organlarımı bağışlarsam, hastalandığımda bazı doktorların organlarımın başkalarına nakledilmesi için yeterli tıbbi müdahaleyi yapmayacaklarından korkarım.	0.489	

Organ bağışında bulunma fikrini düşündüğümde aklıma hemen ölüm korkusu geliyor.	0.414	0.51

Tablo 3'de organ bağış ölçeği veri setine tabi tutulan Bartlett'in Küresellik Testi sonuç değerlerinin (x^2 = 4583.459, df = 190, p<000**) anlamlı, Kaiser-Meyer Olkin (KMO) testi örneklem değer sonucunun 0,880 olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda; toplam 20 ifade bulunan organ bağışı ölçeğine ilişkin doğru bir örneklem seçildiği ve mükemmel korelasyonun olduğu belirlenmiştir. Organ bağışı ölçeği kapsamında yapılan faktör analizinde, 5 faktör ortaya çıkmıştır. Bu çıkan faktörlerin toplam varyansının %56,180 olduğu belirtilmiştir.

Organ Bağışı Ölçeğinin Cronbach Alfa Değeri (α = 0,74), olumlu bakış alt boyutunda (α = 0,86), altruistik değerler alt boyutunda (α = 0,72), dince meşrulaştırma alt boyutunda (α = 0,87), dini bakış alt boyutunda (α = 0,70) ve korku ve endişe alt boyutunda (α = 0,51) olarak saptanmıştır. Dolayısıyla organ bağışı ölçeğinin güvenilir bir ölçüm aracı olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Duyarlı sevgi ölçeği geçerlik ve güvenirlik analizi sonuçları

Table 4. *Results of the validity and reliability analysis of the sensitive love scale*

Kaiser-Meyer Olkin (KMO) Testi		0.959	
Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	7836.312	
	df	210	
	p	0,000**	
Faktör/İfadeler	Faktör Yükü	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
Duyarlı Sevgi Ölçeği		62.922	0.94
1. Tanımadığım insanları üzüntülü gördüğümde, onlara elimi uzatma ihtiyacı hissederim.	0.725		
2. İnsanların kendilerini iyi hissetmeleri için çok zaman harcarım.	0.594		
3. Birisinin (yabancı da olsa) zor günler geçirdiğini duyduğumda ona çok şefkat duyarım.	0.769		
4. Başkalarının yaşadığı acıyı (mutluluğu) onları tanımasam bile kolaylıkla hissedebilirim.	0.658		
5. Yardıma ihtiyacı olan bir yabancı ile karşılaşırsam, onun için yapabileceğim her şeyi yaparım.	0.642		
6. Nereli olursa olsun tüm insanlar için oldukça şefkatli bir sevgi hissederim.	0.563		
7. Başka birinin acı çektiğini görmektense kendim acı çekmeyi tercih ederim.	0.651		
8. Fırsat verilse hedeflerine ulaşma şansı az olan insanlar için kendimi feda etmeye razı olurum.	0.717		
9. Tanımadığım insanlar için bile şefkat hissetme eğilimindeyim.	0.625		
10. Yaşamıma en çok anlam katan işlerden biri, ihtiyacı olduğunda yaşamındaki herkese yardım etmektir.	0.670		
11. Diğer insanların bana yardım etmekle uğraşmalarındansa, tanımasam bile ben onlara yardım etmekle uğraşmayı tercih ederim.	0.566		
12. İhtiyacı olan insanlara karşı çoğu kez duyarlı duygulara sahibimdir.	0.660		
13. Çoğu insanla bencillikten uzak bir şekilde ilgilenirim.	0.538		
14. Tanımadığım insanları yanlış olduğunu düşündüğüm şeyleri yapıyor olsa bile kabul ederim.	0.482		
15. Birisi (yabancı da olsa) sıkıntıya düşerse, genellikle aşırı duyarlı ve ilgili davranırım.	0.597		
16. Yabancı insanları yargılamak yerine anlamaya çalışırım.	0.643		
17. Birisi (yabancı da olsa) sıkıntıdaysa, kendimi onun yerine koymaya çalışırım.	0.649		
18. Başkalarının (yabancı da olsalar) mutlu olduğunu görünce mutlu olurum.	0.654		
19. İş yaşamında ve sosyal yaşamda karşılaştığım insanlar bana ihtiyaçları olduğunda orada olacağımı tahmin edebilirler.	0.585		
20. Yaşamlarına değer katmaya yardım edecek yöntemleri bulabileceğim için çok iyi tanımadığım insanlarla vakit geçirmek isterim.	0.459		
21. İnsanlara karşı sevecen olmayı ve iyi davranmayı çok isterim.	0.653		

**p<0.05

Tablo 4'de duyarlı sevgi veri setine uygulanan Bartlett'in Küresellik Testi sonuçlarının (x^2 = 7836.312, df= 210, p <0.05) anlamlı, Kaiser-Meyer Olkin (KMO) testi örneklem değerinin ise 0,959 olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda; toplam 21 ifade bulunan duyarlı sevgi geçerlilik ve güvenirlik ölçeğine yönelik doğru bir örneklem seçildiği ve mükemmel korelasyon olduğu belirlenmiştir. Duyarlı sevgi geçerlilik ve güvenirlik ölçeğinin faktör analizinde toplam varyansın %62,922'sini açıkladığı belirlenmiştir. Son olarak Duyarlı Sevgi Ölçeği'nin Cronbach Alfa Değeri (α =0,94) olarak saptanmıştır. İncelenen benzer çalışmalar ve yapılan analizler ışığında, bu araştırmada kullanılan Duyarlı Sevgi Ölçeği'nin güvenilir bir ölçüm aracı olduğu sonucuna varılabilir.

Tablo 5. Organ bağışı ölçeği ve duyarlı sevgi ölçeğine uygulanan Pearson korelasyon analizi sonuçları
Table 5. *Results of Pearson correlation analysis applied to the organ donation scale and the sensitive love scale*

Değişkenler	1	2
Organ Bağışı Ölçeği	1	
Duyarlı Sevgi Ölçeği	0.377**	1

*p<0.05

Bu çalışmada değişkenler arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Tablo 5. incelendiğinde: organ bağışı ile duyarlı sevgi ölçeği arasında pozitif yönlü ve anlamlı (r = 0.377; p<0,05) ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunula birlikte bireylerin duyarlı sevgi düzeyleri ile organ bağışı tutumlarının arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişkinin olduğu vurgulanabilir.

Tablo 6. Organ bağışı ölçeği ve duyarlı sevgi ölçeği arasındaki basit doğrusal regresyon çözümlemesi
Table 6. *Simple linear regression analysis between the organ donation scale and the compassionate love scale*

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	S.H.	ß	t	p	R	R^2	F	p	Durbin - Watson
Organ Bağışı	(Sabit)	2.795	0.078		35.926	0.000	0.377	0.142	100.707	0.000	1.886
	Duyarlı Sevgi Ölçeği	0.148	0.015	0.377	10.035	0.000					

*Durbin watson 2'ye çok yakın bu sebeple hata terimleri bağımsız denilebilir.

Bu analize göre duyarlı sevgi ölçeği ile organ bağışı ölçeği arasında anlamlı ilişki (R:0,377, R^2: 0,142) olduğu ifade edilmiş, duyarlı sevginin organ bağışı tutumu üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır [F (100,707; p<0,05)]. Duyarlı sevgi ölçeğinin organ bağışı üzerindeki etkisi %14,2'dir. Buradan hareketle bireylerin duyarlı sevgi düzeyleri arttıkça organ bağışı tutumlarının artacağı ifade edilebilir.

Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı ve çalışmadan elde edilen bulgular kapsamında değişkenlere ilişkin literatür çerçevesinde karşılaştırmalar yapılarak bulgular tartışıldı.

Çalışmanın ilk bulgusuna göre, "katılımcıların yaşları ile organ bağış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur". Bu nedenle organ bağışının yaş ile ilgisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç yapılan literatür incelemesi ile desteklenmektedir. Siegel ark., (2015) tarafından yapılan çalışmada yaşın organ bağışı tutumu üzerine etkisi olmadığı; Yaşar ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada sağlık meslek yüksekokulu son sınıf öğrencilerine uygulanan organ bağış konusundaki tutumları ile yaş faktörü anlamlı bir etken olmadığı sonucu bulunmuştur. Bir diğer çalışmada da benzer şekilde katılımcıların yaşları ile organ bağış düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirtilmiştir (Conesa ark., 2003; Kaça ark., 2009; Kavurmacı ark., 2014). Bu sonuçlara karşın diğer bir çalışmalarda; katılımcıların yaşları ile organ bağış düzeyleri arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğu saptanmıştır (Toru ve Ayada, 2015; Akçöltekin, 2014).

Çalışmanın ikinci bulgusuna göre, "katılımcıların cinsiyetleri ile organ bağış düzeyleri arasında ilişki yoktur." şeklindedir. Araştırmanın bu bulgusuna göre insanların erkek veya kadın olması organ bağışı yapmayı etkilemediği ifade edilmektedir. Literatür incelendiğinde, cinsiyet ve organ bağışı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı diğer çalışmalarda da ifade edilmektedir (Besser ark., 2004; Stroh ark., 2015). Aydın ve Öztekin (2019)' in "sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin organ nakli ve bağışı konusundaki düşünceleri" çalışmasında ve Sungur vd., (2014) tarafından yapılan benzer çalışmada organ bağışı ile cinsiyet arasında istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucuna karşın Çin'de yapılan bir araştırmada kadınların organ bağışına erkeklerden daha istekli olduğu bulunmuştur (Wu ve Lu, 2011). Dolayısıyla cinsiyetin yapılan çalışma üzerinde ve alanyazın çalışmaları incelendiğinde kesin bir çıkarım yapılmaması gerektiği ifade etmek mümkündür.

Çalışmanın üçüncü bulgusu, "katılımcıların gelir düzeyleri ile organ bağış düzeyleri arasında ilişki yoktur" şeklindedir. Bir çalışmada sağlık yönetimi öğrencilerinin organ bağışına bilgi ve tutum düzeyleri incelenmiş ve istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir (Soysal ve Kaya, 2019). Çalışmamızdan farklı olarak iki değişkende Mann Whitney U testi ve üç ve üstü değişkende Kruskal Wallis testi kullanılan araştırmada organ nakli yapılan çocukların yaşam kalitesi ve bakımı ile gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Açar ark., 2021).

Çalışmanın dördüncü bulgusu, "katılımcıların eğitim düzeyleri ile organ bağış düzeyleri arasında ilişki yoktur" şeklindedir. Benzer örneklem içeren bir çalışmada organ bağışı ile eğitim arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Tutar ark., 2024). Literatürler incelendiğinde eğitim düzeyleri arttığında organ bağışına yönelik tutum ve düşüncelerinde olumlu şekilde arttığı ortaya konulmuştur (Güngörmüş ve Dayapoğlu, 2014; Parisi ve Katz, 1986).

Çalışmanın beşinci bulgusu, "katılımcıların yakın bir gelecekte organ bağışı yapmayı düşünme durumu ile organ bağışı tutumları arasında ilişki vardır" şeklindedir. Çalışmamızda "kesinlikle düşünmem, düşünmem, kararsızım, düşünürüm ve kesinlikle düşünürüm" şeklinde sorular cevaplanmıştır. Bu çalışmada katılımcıların çoğunluğu organ bağışı yapmayı düşünme ihtimali %36'sının kararsızım olarak nitelendirenlerden oluşturduğu bilinmektedir. Feeley ve Servoss (2005) tarafından yapılan çalışmada organ bağış yapmayı düşünme aşamalarını "dikkate almayanlar, niyetli olup

henüz bağış yapmayanlar, genel olumsuz tutuma sahip olanlar ve kararsızlar" olarak belirtmiş ve çoğunluk kararsızlardan oluştuğu bilinmektedir. Benzer örneklem içeren bir çalışmada öğrencilerin %40,6'sı organ bağışı konusunda kararsızken %51,8'i organlarını bağışlamayı düşünmektedir (Vicdan ark., 2011).

Çalışmanın altıncı bulgusu, "katılımcıların organ bağışı için gerekli şartları bilip bilmeme durumu ile organ bağış tutumu arasında ilişki vardır" şeklindedir. Bu çalışmada toplumun bilgilendirilmesi, sosyal mecralarda ve örgün eğitim programlarında önemi ve ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Yılmaz (2006) tarafından sağlık çalışanlarına yapılan organ bağışına ilişkin düşünceleri çalışmasında %57'sinin organ bağışı için nereye başvuru yapacaklarını bilmedikleri saptanmıştır. İstanbul' da gerçekleşen bir çalışmada da benzer şekilde katılımcıların %45,6'sının organ bağışı konusunda nereye başvuru yapacaklarını bilmediği tespit edilmiştir (Tarhan ark., 2013). Yılmaz (2006) tarafından sağlık çalışanlarına yapılan bir çalışmada %82,2'si organ bağışı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtmiştir. Organ bağışı için gerekli şartları bilme durumunun yanı sıra toplumun organ bağışı hakkında genel bilgi düzeyi ve tutumu da önemlidir.

Çalışmanın yedinci bulgusu, "katılımcıların organ bağış kartı olup olmama durumuyla organ bağış düzeyleri arasında ilişki vardır" şeklindedir. Çalışmamızda organ bağış kartı bulunan katılımcıların oranı %6.6'dır ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır. Tutar vd. (2024) tarafından yapılan çalışmada organ bağış kartı bulunanların oranı %7,1'dir bu nedenle organ bağış kartı olup olmama durumu ile organ bağış düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Alghamdi ark. (2023) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların sadece %10,8'inin organ bağış kartı bulunduğu belirlenmiştir. 2017 yılında yapılan bir çalışmada Türkiye' de organ bağış kartına sahip kişilerin oranı %0,2 olarak saptanmıştır (Can, 2017).

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma katılımcıların duyarlı sevgi düzeylerinin organ bağışı tutumları üzerindeki ilişkisini incelenmek amacıyla oluşturuldu. Çalışmanın literatür bölümünde, organ bağışı, organ yetmezliği çeken hastalar için en uygun tercih edilen tedavi yöntemi olduğu ve organ bağışı yapılması durumunda nakil bekleyen hastaların yaşam kalitesi arttırdığı ortaya konulmuştur. Ayrıca bir kişinin veya ailesinin organ bağışı konusunda farklı tutumlar gösterebildiğini ve bunlar arasında duyarlı sevginin öneminin vurgulandığı ortadadır. Dolayısıyla bireylerin manevi açıdan duyarlı sevgi göstermesi organ bağışı oranlarının yükselmesine katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

Çalışmada katılımcıların organ bağış tutumları ile duyarlı sevgi düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu bulgudan hareketle yüksek organ bağışı için müdahale tekniklerinin geliştirilmesi, bireylerin tutum ve davranış faktörleri, organ bağışına yönelik bilgi eksikliğinin giderilmesi anlamında önem taşımaktadır. Yüksek duyarlı sevgi bireylerin içsel tutumları organ bağışını arttırmada yardımcı olacaktır. Araştırmanın bir başka sonucunu değerlendirildiğinde, organ bağış tutumları ile katılımcıların organ bağış kartı bulundurma ile yakın bir gelecekte organ bağışı yapma düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşma olduğu saptanmıştır. Yapılan çalışma ve literatürdeki çalışma sonuçları arasında tutarlılık vardır. Katılımcıların cinsiyet, medeni durumu, yaş, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi durumlarının ise organ bağış tutumları arasında istatiksel açıdan anlamlı farklılaşma olmadığı saptanmıştır.

Sonuç olarak, duyarlı sevgiye sahip bireyler yaşadıkları olumsuz sağlık sorunlarıyla karşı karşıya kaldığı zaman daha duyarlı olduğunu göstermektedir. Empati ve merhamet duygusu, bireyin kendisini organ nakli bekleyen bir hasta ya da hasta yakını yerine koymasını sağlayarak, bağış konusunda daha olumlu bir tutum gelişmesine neden olabilir.

Duyarlı sevgi duygusuyla yaklaşan bireyler organ bağışının tamamen karşılıksız bir iyilik olduğunu kabul ederek bu süre boyunca daha fazla katkı sağlayabilirler. Ancak bilgi eksikliği ve yanlış inanışlar nedeniyle bazı bireyler, organ bağışı konusunda duyarlı sevgiye sahip olsalar bile yeterince olumlu bir yaklaşım sergilemeyebilmektedirler. Bu durum, eğitimin ve bilincin arttırılmasını ortaya koymaktadır. Duyarlı sevgi, bireyleri organ bağışı konusunda teşvik eden güçlü bir motivasyona bağlıdır. Fakat bunun sonucunda gerçek bir davranışa dönüşmesi için bilgi, güven ve topluma yönelik bir çevre de gereklidir. Bu nedenle, organ bağışının teşvik edilmesinde duyarlı sevginin özelliklerinin bilinmesinde fayda vardır. Duyarlı sevginin organ bağışında gönüllü olarak hareket etmeyi teşvik etmesi ve bağışçı sayısını arttırmada önemli bir rol oynayacağını söylemek mümkündür.

Çalışmanın sonucundan hareketle şu hususlar önerilebilir:

1. Organ bağışı hakkında toplumun bilgi eksikliğini azaltmak için eğitim programları hazırlanmalı. Ayrıca sağlık personelleri için de gerekli bilgilendirmeler yapılmalıdır.
2. Örgün eğitim ve öğretim hayatında ders müfredatının içerisinde organ bağışına yer verilmeli.
3. Genç yaşta farkındalık oluşturmak ve bilinçlendirme sağlamak için öğrencilerin seminer, konferans, münazara gibi eğitim programlarına katılımlarının sağlanmalı.
4. Dini ve kültürel korkuları gidermek amacıyla organ bağışı konusunda sağlık uzmanları ile din adamları iş birliği içerisinde olmalı.
5. Organ nakli bekleyen hastalar ve organ bağışında bulunmak isteyen bireyler için psikososyal danışmanlık hizmetleri artırılmalı.
6. Organ bağışı yapan birey ve aileler için ödüllendirme gibi sistemler uygulanmalı.
7. Organ bağışında bulunan bireyler için ücretsiz sağlık sigortası veya çeşitli indirimler yapılmalıdır.
8. Organ ticaretiyle mücadele etmek için sıkı denetimler yapılmalı.
9. Diyanet İşleri, il müftülükleri gibi kurum ve kuruşlardan "organ bağışının dini açıdan sakıncası olmadığı" konusunda toplumu bilgilendirmek gerekmektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalar için;

1. Araştırma geniş kitleyi kapsayacak şekilde farklı evren ve örneklem içeren çalışmalar yapılması daha faydalı olacaktır.

2. Duyarlı sevgi ve organ bağışı tutumunu kavrayabilmek ve sorunu ortadan kaldırmak amacıyla nitel araştırmalar yapılabilir.
3. Organ bağışı değişkeni üzerine farklı etkenlerin doğrudan ve dolaylı etkileri ele alınabilir. Organ bağışı ölçeğini geliştirme ve literatüre katkı sağlamak amacıyla farklı faktörler ile çalışmalar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

Açar, A., Karataş, H., & Özgönül, A. (2021). Transplantasyon Yapılan Çocukların Ebeveynlerinin Yaşam Kalitesi ve Bakım Yükü. Genel Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(1), 41-50.

Ahmadian, S., Khaghanizadeh, M., Khaleghi, E., Zarghami, M. H., & Ebadi, A. (2020). Stressors experienced by the family members of brain-dead people during the process of organ donation: A qualitative study. Death studies.

Akçöltekin, A. (2014). Sınıf öğretmenlerinin organ bağışı tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, (24), 52-63.

Akın, A., & Eker, H. (2012). Duyarlı sevgi ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(1), 75-85.

Akıncı, Ş., Arat, A. ve Arat, T. (2025). Türk Halkının Organ Bağışı Konusundaki Bilinç, Tutum ve Davranışları, Organ Bağışına Etki Eden Faktörler ve Çözüm Önerileri. Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20 (1), 1-47.

Alghamdi, A., Alsaleh, A. A., Alfozan, O. A., Qutob, R., Alaryni, A., Bukhari, A., ... & AlShammari, S. H. (2023). Awareness, attitude, and beliefs regarding organ donation among the General Public in Saudi Arabia. International Journal of General Medicine, 4973-4989.

Arğan, M .T. (2007). Organ bağışını artırmada sosyal pazarlama yaklaşımı: Organ bağışına yönelik bir tutum araştırması [Yayınlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Aydın, Z., & Öztekin, D. S. (2019). Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin organ nakli ve bağışı konusundaki düşünceleri. Journal of Academic Research in Nursing (JAREN), online, 28, 2019.

Barney Jr, L. D., & Reynolds, R. L. (1989). An economic analysis of transplant organs. Atlantic Economic Journal, 17(3), 12-20

Baysoy, K. (2023). Organ Nakli Hastalarının Taburculuk Sonrası Yaşadıkları Zorluklar ve Gereksinimler. Journal of Innovative Healthcare Practices, 4(2), 143-155.

Besser, A., Amir, M., & Barkan, S. (2004). Who signs an organ transplant donor card? A study of personality and individual differences in a sample of Israeli university students. Personality and Individual Differences, 36(7), 1709-1723.

Birtan, D., Arslantas, M. K., Dincer, P. C., Altun, G. T., Bilgili, B., Ucar, F. B., ... & Ayanoglu, H. O. (2017, April). Effect of interviews done by intensive care physicians on organ donation. In Transplantation Proceedings (Vol. 49, No. 3, pp. 396-398). Elsevier.

Burra, P., & De Bona, M. (2007). Quality of life following organ transplantation. Transplant International, 20(5), 397-409.

Can, A. (2014). SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi. *Pegem Atıf İndeksi*, 001-429.

Can, F. (2017). Organ bağışında aile onayı üzerine bir gözden geçirme. Nesne Psikoloji Dergisi, 5(09), 131-149.

Cenan, R. S. (2018). Kadavradan Organ Naklinde Biyoetik Sorunlar.Uluslararası Sağlık Hukuku Kongresi, 157-161

Conesa, C., Ríos, A., Ramírez, P., Rodríguez, M. M., Rivas, P., Canteras, M., & Parrilla, P. (2003, June). Psychosocial profile in favor of organ donation. In Transplantation proceedings (Vol. 35, No. 4, pp. 1276-1281). Elsevier.

Ertin, H. (2014). Organ bağışı ve transplantasyon tıbbı: etik çerçeve ve çözüm tartışmaları. İş Ahlakı Dergisi, 7(2), 91-120.

Feeley, T. H., & Servoss, T. J. (2005). Examining college students' intentions to become organ donors. Journal of health communication, 10(3), 237-249.

Fehr, B., & Sprecher, S. (2013). Compassionate love: What we know so far.106 120

Fehr, B., Sprecher, S., & Underwood, L. G. (Eds.). (2009). The science of compassionate love: Theory, research, and applications. John Wiley & Sons.,

Güner, Y. O., & Cicerali, E. E. (2021). Organ bağışında psikolojik ve kültürel etmenler. OPUS International Journal of Society Researches, 17(38), 5735-5763.

Güngörmüş, Z., & Dayapoğlu, N. (2014). Organ Bağışı Hakkında Bireylerin Bilgi, Tutum ve Davranışları. TAF Preventive Medicine Bulletin, 13(2).133-140

Harrison, T. R., Morgan, S. E., & Chewning, L. V. (2008). The challenges of social marketing of organ donation: News and entertainment coverage of donation and transplantation. Health marketing quarterly, 25(1-2), 33-65.

Jain, A., & Bansal, R. (2015). Applications of regenerative medicine in organ transplantation. Journal of pharmacy and bioallied sciences, 7(3), 188-194.

Kaça, G., Amado, S., Kıkıcı, İ., Cilasin, S., Dağ, E. ve Leylek, İ. (2009). Organ Bağışına Yönelik Tutumların Planlı Davranış Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi. Türk Psikoloji Dergisi/Türk Psikoloji Dergisi, 24 (64).

Kan, İ., (1998), Biyoistatistik, 3. Baskı, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basım Evi.

Kavurmacı, M., Karabulut, N., & Koç, A. (2014). Üniversite öğrencilerinin organ bağışı hakkındaki bilgi ve görüşleri. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 11(2), 15-21.

Kent, J., Fannin, M., & Dowling, S. (2019). Gender dynamics in the donation field: human tissue donation for research, therapy and feeding. Sociology of Health & Illness, 41(3), 567 584.

Koçak, A., Aktaş, E. Ö., Şenol, E., Kaya, A., & Bilgin, U. E. (2010). Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin organ nakli ve bağışı hakkındaki bilgi düzeyi. Ege Tıp Dergisi, 49(3), 153-160.

Lamb, D. (2020). Organ transplants and ethics. Routledge.

McGlade, D., & Pierscionek, B. (2013). Can education alter attitudes, behaviour and knowledge about organ

donation? A pretest–post-test study. BMJ open, 3(12), e003961.

Özşaker, E. (2014). Organ nakli ve yaşam kalitesi. Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 166 173.

Parisi, N., & Katz, I. (1986). Attitudes toward posthumous organ donation and commitment to donate. Health Psychology, 5(6), 565.

Peck, M. S. (2009). Az seçilen yol: Sevginin, geleneksel değerlerin ve ruhsal tekâmülün psikolojisine yeni bir bakış (Çev. R. Özer). İstanbul: Akaşa Yayınları, 81.

Reynolds, RL ve Barney, LD (1988). Organ temini ve dağıtımının ekonomisi. Ekonomik Sorunlar Dergisi, 22 (2), 571-579.

Sezek, F., Kaya, E., Akman, Z., Erbil, B., Aslan, B., Özgen, R., & Keleş, Ö. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Organ Nakli Ve Bağişi İle İlgili Görüşleri. Ekev Akademi Dergisi, (62), 471-486.

Siegel, J. T., Navarro, M. A., & Thomson, A. L. (2015). The impact of overtly listing eligibility requirements on MTurk: An investigation involving organ donation, recruitment scripts, and feelings of elevation. Social Science & Medicine, 142, 256 260.

Soysal, A., & Kaya, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin organ bağışı ile ilgili bilgi, tutum ve davranış düzeyleri: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencileri üzerinde bir araştırma. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(2), 717-743.

Sprecher, S., & Fehr, B. (2005). Compassionate love for close others and humanity. Journal of social and personal relationships, 22(5), 629-651.

Stroh, G., Rosell, T., Dong, F., & Forster, J. (2015). Early liver transplantation for patients with acute alcoholic hepatitis: public views and the effects on organ donation. American Journal of Transplantation, 15(6), 1598-1604.

Sungur, M. A., & Mayda, A. S. (2014). Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem I ve dönem VI öğrencilerinin organ bağışı konusunda bilgi ve tutumları. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1(2), 15-20.

Şahin, Ş., & Kılıç, A. (2021). Öğrencilerin sevgi algılarına ilişkin kavram ağları. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 53(53), 287-308.

Şahin, Ş., Ökmen, B., & Kılıç, A. (2019). Sevgi eğitimi dersi alan öğrencilerin sevgi ve sevgi eğitimi dersine dair görüşleri. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7(1), 176-197.

Şantaş, G., & Şantaş, F. (2018). Türkiye'de organ bağışının mevcut durumu ve organ bağışında stratejik iletişimin önemi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 9(2), 163-168.

Tarhan, M., Dalar, L., Yıldırımoğlu, H., Sayar, A., & Altın, S. (2013). Hasta yakınlarının organ bağışı ve nakli ile ilgili tutumları ve sosyal profilleri arasındaki ilişki. Bakırköy Tıp Dergisi, 9(4), 152-158.

Tokalak, İ., Karakayalı, H., & Haberal, M. (2003). Doku ve organ naklinin sosyal yönü: Doku ve organ bağışı. Aktüel Tıp Dergisi, 12, 36-43.

Toru, Ü., & Ayada, C. (2015). Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin organ bağışı ve transplantasyona bakış açıları. International Journal of Basic and Clinical Medicine, 3(1), 15-19.

Tutar, M., Zengin, O., & Aslan, Y. (2024). Toplumun Organ Bağışı Tutumunun Değerlendirilmesi: Çanakkale İli Örneği. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 16(31), 797-816.

Türk Dil Kurumu (TDK) , "Organ nakli" http://www.tdk.gov.tr" (Erişim tarihi: 18. Eylül. 2024)

Ullman, E. (1914). Tissue and organ transplantation. Annals of surgery, 60(2), 195-219.

Vicdan, A. K., Peker, S., & Üçer, B. (2011). Akşehir Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Organ Bağışı ile İlgili Tutumlarının Belirlenmesi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 10(2).

Wilczek-Rużyczka, E., Milaniak, I., Przybyłowski, P., Wierzbicki, K., & Sadowski, J. (2014, October). Influence of empathy, beliefs, attitudes, and demographic variables on willingness to donate organs. In Transplantation proceedings (Vol. 46, No. 8, pp. 2505 2508). Elsevier.

Wu, A. M., & Lu, L. S. (2011). Cognitive obstacles against organ donation: The influence of negative attitudes, norms, and traditional beliefs on Chinese people's intention to donate organs after death. Journal of Community & Applied Social Psychology, 21(1), 87-93.

Yaşar, M., Oğur, R., Uçar, M., Göçgeldi, E., Yaren, H., Tekbaş, Ö. F., & Korkmaz, A. (2008). Bir Sağlık Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin organ bağışı konusundaki tutumları ve tutumlarına etki eden faktörler. Journal of General Medicine/Genel Tıp Dergisi, 18(1).

Yılmaz, E. (2006). Sağlık çalışanlarının organ nakli ve bağışına ilişkin düşünceleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.